

Vallespir. Dos llocs anomenats *Boucocers* existeixen en el departament de l'Aude: l'un a Lanet (cantó de Moutoumet), dins una vall orientada de sud a nord, amb alguna inflexió cap al NO.; l'altre, ja anomenat *Buccacircio* i *Ore-circio* (que també vol dir 'boca de cerç') l'any 1032, és una altra collada, en el terme de Montredon (cantó de Narbona) (Sabarthès, *Dict. Top. Aude*). No sé quina és l'orientació d'aquest, però el *Bocacercç* canigonenc està obert de NNO. (gairebé NO.) a SSE., i si bé és veritat que la desembocadura de la Parcigola es troba dret al Sud d'aquesta collada, potser té més importància per al cas l'orientació de la part alta d'aquella vall, que és realment NO.

Tot passant observaré que la desaparició d'aquest mot en el català central em sembla ésser deguda a una homonímia realment molesta amb el mot malsonant *sér*, car també havia existit una reducció de *cerç* a *ceç* (pensem en frases d'efecte còmic com «quan bufa el ceç»); en català occidental i valencià, en canvi no sols es conserva la *-r-*, sinó que es diferencia sempre el timbre de la vocal dels dos mots, que és oberta allà en el nom del vent (*E. T. C. II*, 217-8).

M'escrivi E. Serra Ràfols que no creu que sigui nom de vent sinó només de punt cardinal i que no és NO. sinó Nord, però no té raó; cf. «si està núvol a Cardó, és probable que faci una ventada: 'Llampecs a la marina, cerç a la matina'», Bladé, *Benissanet*, 27, dita proverbial repetida a Xert, i dites semblants d'altres llocs, *AlcM*; és veritat que en la doc. en baix llatí *circius* és sovint un dels quatre punts cardinals bàsics, però justament això és perquè està en llatí i no en català, i perquè en tals docs. és natural que s'esquematzin les nocions no al·ludint més que als quatre punts cardinals bàsics; altrament fins en els docs. que ell publica, el de 1405 precisa que la cambra del Bisbe que els altres docs. orienten al Nord, o a *circium*, era «vergente ad occidentem», és a dir un Nord tirant a Oest; i àdhuc en l'Antiguitat matisa ja Sant Isidor distingint-lo de l'*aquilo*: «Septentrio a dextris *Circium*, a sinistris Aquilonem» (*Etym.* XIII, xi, 3).

Per al cast. *cierzo* i per a la resta de la informació romànica i llatina sobre aquest mot, veg. *DCEC I*, 795b796a48. Pel fet que el mot llatí havia estat sovint referit a Marsella i a la Narbonesa, alguns havien cregut que era en llatí un manlleu del celta. Però observen Terracini, *Riv. de Filol.* XLIX, 413, i Weisgerber, *Sprache d. Fk.*, p. 197, que la doc. més antiga ens orienta lluny de Gàllia, en particular Teofrast, que l'atribueix a Sicília: seria, doncs, un terme provinent d'allà, grec o potser més aviat pre-hel·lènic, manllevat pel llatí i transportat pels navegants a Marsella i la «Província» (d'on és tan característic el *mistrau*), i això mateix ens ha d'explicar l'antiga variant *CERCUS/CIRCUS*, que no es justifica en grec ni en llatí.

DERIV.: *Cercina*: «el airecillo frío procedente de la montaña nevada: *ja una sarsina que talle*», a Benasc (Ferraz, p. 96). *Cercinyol* a Aitona (*AlcM* i *BDC II*, 80). *Cerçada* (*BDC II*, 79); *cercenada* (?).

Cerca, cercadits, cercapoals, cercapous, V. cercar

CERCAR, 'buscar, procurar de trobar', juntament amb els seus anàlegs romànics, fr. *chercher*, oc. *cer-car*, it. *circare*, rum. *cerca*, prové del llatí tardà *CIRCARE* 'donar una volta (en torn algun lloc), recórrer un lloc'. □ 1.ª doc.: orígens de l'idioma (*Hom. Organà*, Lull).

El llatí *circare* es troba en glosses, en texts d'agrimensors i en inscripcions, des del S. II o III d. C. (*ALLG III*, 559; VIII, 186). S'ha pensat que devia ser originàriament un mot de caçadors, per evolució de la idea de formar cercles, cada cop més estrets, els caçadors i els gossos, entorn d'una presa (cf. cast. *cercar*).¹ S'ha pensat també en la idea d'*acostar-se* com a la noció bàsica de la seva formació, relacionant-lo així amb *circa* 'entorn', cast. *cerca*.² JCoromines, d'altra banda, en la seva conferència a la Sorbona, amb motiu del seu doctorat *honoris causa*,³ va postular que aquest mot, que havia reemplaçat en la major part de les llengües romàniques els verbs clàssics com *quaerere* o *inquirere* o *invenire* devia pertànyer a una esfera molt més ampla, més que a la dels caçadors, a la del món dels militars i al parlar dels soldats romans en general. Segons ell, *circare* devia descriure, des d'un principi, l'activitat dels *circitores* de l'exèrcit romà.⁴

Aquests foren uns militars que tenien per ofici assegurar-se que els sentinelles estiguessin en el seu lloc, i alhora tenien la missió d'inspeccionar el terreny per sorprendre o descobrir qualsevol activitat de l'enemic (emboscades, avantguardes, etc.). Això suposava anar d'un punt a l'altre en torn del campament, és a dir, fent ronda (*circum eundo*), o per dir-ho així, fent-ne el circuit. Tenint això en compte ja es comprèn millor el sentit d'aquella inscripció cartaginesa en vers en què un enviat del govern, o potser un *circitor*, no ja de l'exèrcit sinó del govern, diu: «diploma *circavi* totam regionem pedestrem», és a dir, «provéit d'una carta oficial (*diplomā*) he recorregut a peu tota la regió», sens dubte per inspeccionar els campaments i altres estacions oficials i a la recerca d'irregularitats, o bé per determinar l'estat de les coses.

Circare, doncs, segons Coromines, devia comprendre les nocions de: 'anar entorn d'un terreny (desplaçant-se d'un punt a l'altre)'⁵ i 'recórrer un terreny (per assabentar-se un de l'estat de les coses)'. Aquestes nocions, originàriament de caràcter militar, degueren deixar de tenir aquest matís, de manera que *circare* degué aplicar-se al llarg del temps a tota mena de condicions semblants. Interessa notar que l'accepció militar del mot s'havia perllongat molt de temps segons el testimoni en més antic dels subst. *cerca*, postverbal de *cercar*, en un doc. de 1041, on té el sentit de 'servei de ronda (en un castell)' (veg. Bast-Bass., 502-3), mot que, segons ens en informen els autors, està ben documentat amb aquesta accepció en fonts gal·liques dels Ss. X i XI. Convé notar també que si bé *cercar* ja apareix en els primers monuments en el seu significat principal de 'buscar, procurar de trobar', les etapes semàntiques intermèdies s'havien perdut al llarg del període medieval, no solament en català sinó també en les altres llengües romàniques.